

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІСНИК

Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки

Випуск III

УМАНЬ
2017

3.	<i>Казачінер О.</i>	Мотиваційно-ціннісний компонент моделі розвитку інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін	42
4.	<i>Лемешук М.</i>	Особливості формування комунікативної сфери у дітей з мовленнєвими порушеннями	45
5.	<i>Нагорний Я.</i>	Методичні аспекти формування навичок самостійної роботи у дітей з мовленнєвими порушеннями.....	47
6.	<i>Скарженюк І.</i>	Особливості застосування педагогічного доробку М. Монтесорі в українській системі освіти.....	49
7.	<i>Суворова А.</i>	Формування цілісної картини світу дитини дошкільного віку із затримкою психічного розвитку засобами фототерапевтичного впливу	52
8.	<i>Цимбал-Слатвінська С.</i>	Формування уявлення про семантичну структуру слова в молодших школярів із загальним недорозвитком мовлення.....	55
9.	<i>Чепка О.</i>	Ігрова психотехніка як засіб корекції вад психофізичного розвитку старших дошкільників з особливими освітніми потребами	58
10.	<i>Чередник А.</i>	Образи людей з інвалідністю в художній літературі	60
11.	<i>Чернієнко О.</i>	Різновікова група в дошкільному навчальному закладі як типова модель інтегрованої групи	62
12.	<i>Черніченко Л.</i>	Формування готовності логопедів до інклюзивного навчання дітей з вадами мовлення.....	65

Розділ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

<i>Бабій І.</i>	Професійна підготовка педагога до розвитку творчої уяви молодших школярів із затримкою психічного розвитку.....	68
<i>Білан В.</i>	Організація соціально-психологічної роботи з дітьми, що страждають церебральним паралічем	70

Инклюзивное образование: практика, исследования, методология: сб. материалов II Международной научно-практической конференции / отв. ред. АLEXINA C. B. M.: МГППУ, 2013 [Электронный ресурс]. - Режим доступа <http://edu-open.ru/Default.aspx?tabidN489>

2. Сидоренко В.В. Комунікативна професіограма вчителя української мови і літератури в умовах післядипломної педагогічної освіти / В.В.Сидоренко / Науково-теоретичний і прикладний аспекти сучасного викладання української мови та літератури в школі // Матеріали обласного семінару-практикуму «Науково-теоретичний та прикладний аспекти сучасного викладання української мови і літератури в школі» у м. Донецьку, 18-20 жовтня 2011р. - Донецьк: Каштан, 2011. - С. 90-101.

Лемешук М. А.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ СФЕРИ У
ДІТЕЙ З МОВЛЕННЕВИМИ ПОРУШЕННЯМИ**

Багатоаспектність мовлення є підставою для його вивчення різними науками. Тому мовленнєвий розвиток дитини здавна привертає увагу психологів, педагогів та психолінгвістів). Водночас інтерес дослідників до дитячого мовлення пов'язаний з його винятковою важливістю у психічному розвитку дитини, розвитку комунікативної діяльності зокрема. Л. Виготський розглядав мовлення як засіб соціального спілкування, підкреслював важливість його комунікативної функції. С.Л. Рубінштейн, досліджуючи проблему становлення і розвитку мовлення, відзначав, що мовлення є соціальним як за походженням, так і за функціями. «Виникнення мовлення поза суспільством неможливе, мовлення - це соціальний продукт; призначений для спілкування, воно і виникає у спілкуванні».

Діти у яких є порушення особливо легко травмуються. А. Нізова у своїх дослідженнях зазначає, що відхилення у розвитку можуть зумовлювати серйозні адаптаційні проблеми в житті. Некоректне поведіння, обмеження у спілкуванні з однолітками, не сформованість комунікативних навичок призводять до порушень комунікації. Тому важливо не зволікати, щоб не втратити момент своєчасного надання необхідної допомоги, оскільки труднощі ускладнюватимуться стійкою дезадаптацією особистості, втратою інтересу до колективу, а порушення емоційного плану перетворюватимуться на стійку нервово-психічну патологію [7].

Найчутливішою до мовних явищ дитина стає саме в дошкільному віці. Орієнтуючись у змісті слів вона одночасно виявляє неабияку цікавість до звукової форми слова, часто спеціально змінює слова, творить нові [2].

Низка вчених (А. Богуш, Д. Ельконін, О. Запорожець, М. Лисіна та ін.) підкреслюють, що когнітивний розвиток є основою мовленнєвого. Для спілкування на відповідному рівні дошкільникам потрібно мати певні

знання про навколишній світ, елементарне розуміння чужих і особистих можливостей, а саме мовлення сприяє засвоєнню нової інформації, запам'ятовуванню, розв'язуванню пізнавальних, мисленневих завдань, що допомагає дітям з'ясувати суть понять, не пов'язаних з фізичними властивостями об'єкта.

Дошкільники оволодівають мовленнєвими навичками спостерігаючи за соціальною взаємодією, стилем мовлення дорослих, сприймаючи зміст їхньої розмови. Частково опанувавши мову, дитина вже здатна словесно сформулювати правила, які керують її діями у різних ситуаціях.

Як відомо діти старшого дошкільного віку із типовим розвитком мовлення самостійно придумують казки, розповіді, використовують різноманітні виражальні засоби, зацікавлено сприймають чужі аргументи, докази і самі ними послуговуються. Вони діляться враженнями з ровесниками, ставлять запитання, залучають ровесників і старших до спілкування. Старші дошкільники навіть зауважують мовні помилки ровесників, виправляють їх, користуються простими поняттями. їхнє мовлення чисте, граматично правильне, виразне.

Досліджуючи цей же період у розвитку, але у дітей з порушенням мовлення Л.Г. Соловйова відзначила, що він значно відрізняється від нормального онтогенезу. В ході спостереження за цими дітьми дослідниця поділила їх на дві групи. Перша група численніша, вона характеризується такими дітьми, які внаслідок затримки мовленнєвого розвитку та низької пізнавальної активності майже не ставлять запитань, ці діти повільні, пасивні, з уповільненим мовленням. Друга група дітей навпаки, ставлять запитання, спрямовані на зовнішні, несуттєві ознаки предметів і явищ. Однак на поставлені запитання вони не чекають відповіді. Ці діти розгальмовані, багатослівні. Особливість і взаємозумовленість мовленневих і комунікативних умінь виявляються в обмеженому словникові та кількості дієслів в активному мовленні, своєрідності висловлювання. Це перешкоджає повноцінному спілкуванню цих дітей з ровесниками і дорослими та згодом спричиняє бажання уникати спілкування і призводить до несформованості засобів комунікації — діалогічного і монологічного мовлення. Таким чином діти перестають бути зацікавленими в контакті, вони не вміють орієнтуватися в ситуації спілкування, що призводить до негативізму [5].

Як відомо, спілкування - найважливіша соціальна потреба людини. Позбавлена спілкування дитина несвоєчасно та не повноцінно розвивається. Дефіцит спілкування призводить до затримок у психічному і загальному розвитку мовлення, що віддзеркалює розвиток мислення; затримується розвиток гри, що є показником уповільненого соціального розвитку, зокрема взаємин з іншими дітьми; пригнічується емоційна сфера, внаслідок чого емоції та почуття стають невиразними, уповільненими, не адекватними; зменшується жвавість і природна рухливість дитини, з'являється млявість, вайлуватість, скутість. Ці та інші явища, знецінюють

природну потребу дитини у спілкуванні й ще більше поглиблюють відстань між нею та іншими дітьми, яку з віком важче скоротити. Ускладнюються певні стереотипи стосунків, які змінити дуже складно.

Таким чином вищезазначене не тільки розкриває та характеризує складний процес соціалізації дитини, його особливості, закономірності, механізми, умови, але й дає підстави формувати нові позиції, здатні сприяти розробці стратегії виховання, враховуючи усі взаємопов'язані новоутворення, які формують комунікативну сферу дитини.

Література:

1. Вікова психологія: посібник для студ. вищ. навч. закладів / М.В. Савчин, Л.П. Василенко; М-во освіти і науки України. - Дрогобич : Відродження, 2001. — 287 с Рубинштейн С. Л. К вопросу о языке, речи и мышлении // Вопросы языкознания. - 1957 - №2. - с.42-48.
2. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі // За ред. А.М. Богуш. - К.: Вища шк., 1992. - 412 с.
3. Рубинштейн СЛ. К вопросу о языке, речи и мышлении // Вопросы языкознания. - 1957 - №2. - с.42-48.

Нагорний Я. А.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ
ПОРУШЕННЯМИ**

У державних документах про освіту «Освіта України ХХІ століття», «Доктрина національної освіти в Україні» йдеться про необхідність докорінного реформування навчально-виховного процесу у національній школі.

Сучасна школа повинна виховувати у школярів здатність до самостійної навчальної діяльності, самостійного здобуття знань, до прояву таких якостей мислення як активність, гнучкість, швидкість, що забезпечить перехід до концептуально нової організації навчального процесу в умовах інклюзивної освіти.

Самостійна навчальна діяльність молодших школярів забезпечує ефективніше засвоєння навчального матеріалу, якщо її організація має системний характер, забезпечує оптимальний рівень пізнавальної активності школярів, поєднує репродуктивну і продуктивну діяльність учнів та за змістом поглиблює засвоєний матеріал. Самостійна робота розвиває зосередженість, цілеспрямованість, уміння міркувати, запобігає формалізму в засвоєнні знань та формує самостійність як особливість мислення і риси характеру дитини.

Під час виконання самостійної роботи учні свідоміше засвоюють природничі та суспільні уявлення і поняття, навчаються використовувати їх на практиці. У них формуються такі риси особистості як акуратність і